

Jana Halamásková

The position of direct and indirect objects of selected English transitive verbs

Pořadí ekvivalentů přímého a nepřímého předmětu u vybraných anglických ditranzitivních sloves

Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, září 2011, 48 s. + příloha

Posudek oponenta

Bakalářská práce Jany Halamáskové je zaměřena na postavení předmětů ditranzitivních sloves *sell* a *buy* a jeho souvislost s realizační formou a částečně stupněm výpovědní dynamičnosti obou nominálních komplementů. Cílem je tedy ověřit vzájemnou korelaci slovosledné pozice předmětů a principů end-weight a end-focus.

Teoretická část práce se podrobně zabývá vymezením ditranzitivity v hlavních akademických gramatikách (realizace SVOiOd a SVOOprep). Při srovnávání doplnění typu *he is teaching (chemistry)* by bylo možné zmínit pojetí potenciálního předmětu (nebo *object deletion*, Allerton). Následuje popis realizačních forem přímého a nepřímého předmětu a jejich sémantických rolí (mezi sémantickými rolemi Od není zmíněn předmět vytvořený – vyskytuje se v ditranzitivních konstrukcích?). Při popisu předložkových předmětů na str. 7 a 8 se uvádí, že Oprep se neliší od Od a že v případech Oprep je přesnější mluvit o slovesech s předložkou (prepositional verbs). Týká se tento popis ditranzitivních sloves ve stejné míře jako monotranzitivních (tzn. hovoří se zde spíše o vztahu Od/Oprep u monotranzitiv, v ditranzitivním užití alternuje Oprep s Oi (nikoliv s Od)). V přehledu hodnocení předložkového členu komplementace v další části je náležitě zmíněno jeho různé možné syntaktické pojetí (nezačleněné, adverbiální platnost, atd.). Na str. 10 autorka uvádí, že „choice between SVOiOd a SVOdOi is influenced by a number of factors.“ - skutečně se jedná o volbu, nebo je druhý slovosled možno považovat za příznakový?

Co se týká alternativního řazení obou předmětů, teoretický úvod zmiňuje poziční varianty (včetně událostních předmětů) a mezi faktory uvádí délku předmětů (end-weight) a jejich informační hodnotu (end-focus). Ta se v teoretické části pojímá jako stará/nová informace. S délkou tedy souvisí realizační forma, tj. patrně kontrast ne/pronominální vyjádření, ačkoliv toto není explicitně zmíněno.

Empirická část práce je založena na 120 ditranzitivních konstrukcích sloves *buy* a *sell* (po 60 příkladech), která byla vybrána s ohledem na různé předložky vyskytující se jako doplnění v SVOOprep variantě (*for* a *to*) a s ohledem na sémantickou strukturu obou sloves. Příklady byly získány z BNC; jde o slovesa v aktivu s ditranzitivním doplněním, kdy předmět je realizován nevětně (str. 20). Jako nekonzistentní se tedy jeví zařazení příkladu B08 (př. 7, str. 21) mezi nominální, neboť jde o větnou realizaci předmětu (patrně měl ilustrovat zařazení příkladů s neurčitými zájmeny: S01 – pronoun *something* zařazen pod *noun*, S11 – *some of .. nouns*, B17 *one of ... noun*). Jak autorka shledala během excerptce, převažující užití obou sloves ve zkoumané části korpusu je monotranzitivní.

Ve vlastní analytické části představuje autorka výsledky poměrného zastoupení pro každé sloveso ve čtyřech variantách kombinace realizace předmětů, která jsou u obou sloves rozdílná. Všechny kombinace jsou detailně popsány a exemplifikovány. K popisu mám následující dotazy a poznámky: Ve vlastní analytické části by bylo třeba upřesnit, co se myslí pojmem *frequency* (str. 23, Tab. 2) – by bylo přehlednější uvést, že ditranzitivní doplnění v aktivu představuje pouze 4% z výskytů slovesa potřebných k získání 60 příkladů (u *sell* je to 8,3%) namísto údaje, že frekvence je 0.04.

U slovesa *buy* u obou předmětů realizovaných nepronominálně převažuje předložkové vyjádření recipienta (76%), je také zajímavé, že u slovesa *sell* převažuje celkově nepronominální realizace předmětů a předložkové vyjádření recipienta. Autorka si správně všímá, že často se v těchto případech jedná o substantivní fráze, které by sémanticky mohly být recipientem (str. 33)

Jako nejasné se v práci jeví hodnocení délky předmětů – nejedná se evidentně o počet slov – např. u B01 (str. 25) se Oi skládá ze 2 slov, Od ze 4, přesto jsou hodnocena jako stejně dlouhá, rovněž u B02 (2:3); stejně tak u B06 – na jakém základě je Od (4 slova) považováno za delší než O prep (4 slova)? Podobná nejasnost se vyskytuje při hodnocení délky předmětů u *sell* (S05 je považováno za stejně dlouhé, poměr Od 2 slova, Oprep 4 + 11 postmodifikace, tzn. nejde jen o *end-focus*, ale jasně i o *end-weight*).

U dativního předmětu slovesa *buy* vyjádřeného zájmenem převažuje postavení hned za slovesem (89%). Případy předložkového umístění zájmen navádějí k nutnosti rozlišení druhů zájmen, tj. např. automaticky nezařazovat neurčitá zájmena k osobním, neboť je značný rozdíl ve stupni výpovědní dynamičnosti, kterou mohou vyjadřovat, např. u př. 20 na str. 29 (neurčité zájmeno vs. určitá NP)? Lze bez kontextu zhodnotit stupeň výpovědní dynamičnosti zájmen jako identický, např. 22 na str. 30? V jakém vztahu je k tomuto příkladu pravidlo o předložkové realizaci recipienta v případě zájmeného Od? Není k úvaze jednodušší vysvětlení pozice předmětů u S59 a S60 (str. 37)? Jakkoliv je to nad rámec práce, byl při hodnocení výpovědní dynamičnosti brán v potaz kontext – např. u př. 13 na str. 27?

Zajímavé postřehy se týkají rozlišení ne/úspěšného transferu (např. S53).

Poznámky k jednotlivostem a formulacím:

str. 12 a jinde: Oi v práci označuje jak pozici tak sémantickou roli, což je někdy matoucí (např. *There are verbs which do not allow Oi in other form than the prepositional one*).

str. 5 – forma *whom*; nereprezentuje jenom tázací zájmeno

str. 6 – reference zájmene *it*: *when Od is expressed by a deverbal noun, it is characteristic of eventive objects.*; str. 11 *In the constructions with Oprep it can alternate ...*

str. 14 – *a number of verbs belonging to this group is rather limited*; obecně chybějící členy u sg.

počitatelných, např.: *it is human participant* (str. 10), *in other form* (str. 12), *ditransitive pattern* (str. 23), *second reason* (str. 26), *by personal pronoun* (str. 35), *Main focus* (str. 38), atd.

str. 20 – interpunkce: *buy which is often used..., an adverbial of source which is not the point..* atd.

str. 21 – dangling participle: *Having excerpted the examples, they were divided ...*

str. 26 – formulace: *Second reason we may account for placing a longer element is ...*

str. 34, 35 – *the object of for of exchange* (4x) – jde-li o ad-hoc kompozitum, bylo by třeba jej graficky vyznačit (např. spojovníkem)

str. 38, 2. odst. – *SVOiOd has not been found*

str. 42 – *Brůhová (2010)* – neuplný bibliogr. údaj

Autorce se v práci podařilo podat přehled komplementace dvou sloves v ditranzitivním užití a poukázat na rozdíly mezi nimi. Podařilo se jí také prokázat souvislost mezi formou předmětu a jeho postavením, i když v této části bylo možno postupovat přesněji (např. rozlišení druhů zájmen nebo hodnocení délky předmětové NP). Na práci je třeba ocenit i velké množství příkladů, které musela Jana Halamásková při sběru materiálu analyzovat. Po technické stránce je práce zpracována na dobré úrovni.

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, splňuje studie Jany Halamáskové kritéria kladená na bakalářské práce. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.